

Bevolgingskrimp en onderwijs

Afscheid van 450 scholen?

Hoewel de bevolking van Nederland voorlopig nog steeds groeit, slaat dit over een jaar of dertig mogelijk om in krimp. In sommige regio's gaat dit al eerder gebeuren en in een aantal regio's is er zelfs nu al sprake van bevolgingsdaling. Bevolgingskrimp heeft ontegenzeggelijk gevolgen voor het voorzieningenniveau in een gebied. Wat zijn de gevolgen voor het onderwijs?

Volgens de meest recente regionale bevolkingsprognose van het Centraal Bureau voor de Statistiek (CBS) en het Planbureau voor de Leefomgeving (PBL) daalt het aantal kinderen in Nederland in de basisschoolleeftijd (4 t/m 11 jaar) de komende tien jaar van 1,56 miljoen tot 1,46 miljoen (een daling van bijna 7%). De verschillen binnen Nederland zijn echter groot: van een verwachte daling van meer dan 65 procent in het Gelderse Rozendaal tot een stijging van ruim 35 procent in het Zuid-Hollandse Rijswijk. Verreweg de meeste gemeenten, 368 van de 415, krijgen volgens de prognose te maken met een daling van het aantal 4 t/m 11 jarige kinderen. Voor 129 gemeenten is die daling zelfs meer dan een kwart. Deze 368 'krimp'-gemeenten tellen in 2022 168.000 4 t/m 11 jarigen minder dan in 2012 (ruim 16% krimp). Uitgaande van de gemiddelde omvang van een basisschool in Nederland van ongeveer 225 leerlingen, staat dat gelijk aan een verlies ter grootte van bijna 750 scholen.

Tegenover de dalers staan 47 stijgers, waar het aantal 4 t/m 11 jarigen in dezelfde periode met 67.500 groeit (bijna 13% groei). Weer uitgaande van de gemiddelde schoolgrootte staat dat ongeveer gelijk aan 300 nieuwe basisscholen; per saldo een daling van ruim 100.000 kinderen, samen goed voor 450 scholen. De groeiers zijn vooral de grote(re) steden zowel in als buiten de Randstad en daarnaast enkele kleine(re) sterk christelijke gemeenten zoals Barneveld, Bunschoten, Katwijk en Urk.

Uitgedrukt in voltijdsbanen werken er in het basisonderwijs ongeveer 133.000 leerkrachten, gemiddeld bijna 18 per school. Onder de veronderstelling dat het gemiddelde aantal leerkrachten per school gelijk zal blijven, zullen er in de krimpgemeenten 14.000 voltijdsbanen minder nodig zijn en in de groeigemeenten 5.600 meer; per saldo een verlies van 8.400 voltijds banen voor het komende decennium. Dat verlies aan banen kan waarschijnlijk meer dan opgevangen worden door het zgn. natuurlijk verloop onder het personeel. Ruim 23 procent van het personeel in de sector primair onderwijs is 55 jaar of ouder en zal het komende decennium de pensioengerechtigde leeftijd bereiken.

Na 2022 zal volgens de prognose het aantal 4 t/m 11 jarigen in Nederland weer geleidelijk

toenemen tot 1,54 miljoen rond 2037. Die groei is echter niet gelijk verdeeld over Nederland. Rond 2040 zijn er naar verwachting nog altijd bijna 300 gemeenten waar het aantal 4 t/m 11 jarigen lager is dan nu. Dat geldt vooral voor de plattelandsgemeenten in Noord-, Oost en Zuid-Nederland. De groei vindt vooral plaats in de Randstad en de grotere steden in de rest van het land.

De geschetste ontwikkelingen voor het basisonderwijs werken op iets langere termijn natuurlijk door in het voortgezet onderwijs. Een groot deel van deze zelfde 4 t/m 11 jarige kinderen zal een jaar of vijf later de middelbare schoolleeftijd hebben bereikt. Zij zorgen dan weer voor een daling van het aantal kinderen in de middelbare schoolleeftijd en vergelijkbare consequenties voor het voortgezet onderwijs.

Peter Ekamper, NIDI, e-mail: ekamper@nidi.nl

DEMOS verschijnt 10 x per jaar en wil de kennis en meningsvorming over bevolkingsvraagstukken bevorderen.

Gehele of gedeeltelijke overname van artikelen met bronvermelding wordt op prijs gesteld. Graag ontvangt de redactie een bewijsexemplaar.

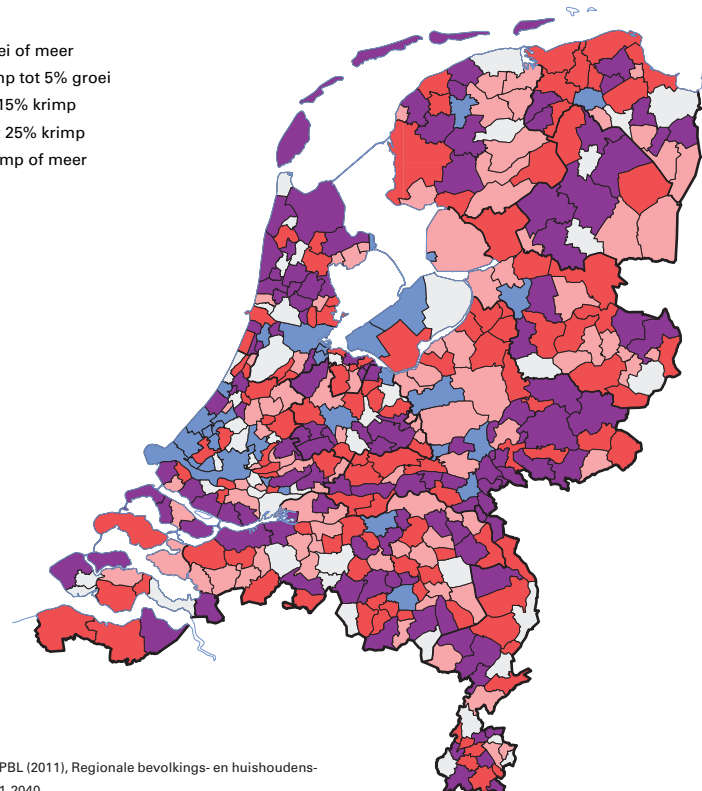
Het NIDI is een instituut van de Koninklijke Nederlandse Akademie van Wetenschappen. Het NIDI houdt zich bezig met onderzoek naar bevolkingsvraagstukken.

colofon

DEMOS	is een uitgave van het Nederlands Interdisciplinair Demografisch Instituut (NIDI).
Redactie	Nico van Nimwegen, hoofdredacteur Hanna van Solinge, eindredacteur Peter Ekamper, webredacteur
Adres	NIDI/DEMOS Postbus 11650 2502 AR 's-Gravenhage
Telefoon	(070) 356 52 00
E-mail	demos@nidi.nl
Internet	demos.nidi.nl / www.nidi.nl
Abonnementen	gratis
Basisontwerp	Harmine Louwé
Druk	Nadorp Druk b.v., Poeldijk

Groei/krimp van het aantal 4 t/m 11 jarige kinderen per gemeente in de periode 2012-2022

- 5% groei of meer
- 5% krimp tot 5% groei
- 5% tot 15% krimp
- 15% tot 25% krimp
- 25% krimp of meer

Bron: CBS en PBL (2011), Regionale bevolkings- en huishoudensprognose 2011-2040.